

Lokalredaktörer i Kristineberg: nr.2 1963, är Stig Brandt

VD

Boliden och Reymersholm

BOLIDENBOLAGET har förvärvat aktiemajoriteten i Reymersholms Gamla Industri AB och därmed även majoritetsinflytande i Reymersholm närstående företag. Man frågar sig: vad är anledningen här till?

Under de senaste åren har det visat sig vara mycket svårt att förutse utvecklingen beträffande världens malmtillgångar och deras utnyttjande. Nya malmfynd, nya produktions- och behandlingsmetoder, nya önskemål om hur hyttornas beskickningsmaterial skall vara beskaffat, prisförändringar osv har gång på gång väsentligt ändrat förutsättningarna för gruvföretagens planering av sin malmproduktion. Vad som ena året syntes vara en realitet med utgångspunkt från vad man då visste har redan året efteråt visat sig vara oralistiskt.

Fastän man i sin planering givetvis söker ta hänsyn till framtida, tänkbara förändringar måste man räkna med ett betydande mått av ovisshet. Det är också ofta svårt att bedöma om plötsliga kastningar är tillfälliga eller om de inleder långvariga förändringar.

Vårt eget företags malmreserver bedömer vi ge underlag för gruvverksamhet av nuvarande omfattning under ytterligare 25—30 år. Härvid bör man dock hålla i minnet att ständigt pågående prospekteringar och gruvundersökningar, rationaliserings- och utvecklingsarbeten så gott som varje år under den sista tjugofemårsperioden givit tillskott till den aktuella malmbasen som är större än de kvantiteter som brutits — en utveckling som vi hoppas skall fortsätta. Men vad vi i dag räknar som malmbas hänger naturligtvis samman med hur vi nu bedömer pris- och kostnadsutvecklingen i en oviss framtid.

En stor del av våra malmer innehåller svavelkis. Om en fyndighet kan fogas in i ett brytningsprogram eller ej beror i hög grad på om svavelkisen kan utnyttjas. Svavelkisen är liksom våra andra gruvprodukter en råvara avsedd för bearbetning i olika stadier tills de önskade nyttigheterna uppnås. Ju större del av den på svavelkis grundade produktionskedjan som vi behärskar desto större möjligheter har vi att gardera vår malmreserv och produktionsplanering mot plösliga kastningar.

Reymersholmsbolaget och detta företag närstående industrier är stora förbrukare av svavelkis. Genom att gå samman med Reymersholmsföretagen har vi säkrat avsättningen av en betydande del av vår svavelkisproduktion inom ramen för internationella priser. Också dessa företag har stort intresse av att få råvarukällan för sin svavelsyratillverkning infogad i sin produktionskedja. På så sätt säkras alltså även de tillgången till en för sin verksamhet viktig råvara.

Stig Brandt

METALLMARKNADEN 1962

Koppar, bly, zink och silver

Förboppningarna om en förbättring av prisläget för koppar, bly och zink infördes ej heller under 1962. En alltför riklig tillgång på dessa metaller hindrade den eftersträvade återhämtningen av priserna. I stället sjönk bly- och zinkpriserna med ytterligare 10 procent. Kopparpriset kunde hållas konstant genom stabiliseringsåtgärder från producenternas sida. För silver blev däremot marknadsbildningen en helt annan. En tilltagande brist på denna metall drev upp priset med närmare 20 procent.

Koppar

Kopparproducenternas mångåriga strävan att stabilisera kopparpriset kröntes med framgång under 1962. Genom producenternas stödåtgärder kunde Londonnoteringen alltför långt hållas konstant på £ 234. Den enda större avvikelser inträffade under Kubakrisen i oktober, då noteringen tillfälligt steg med 2 pund.

Den stabila prisnivån dölde dock ett marknadsläge som successivt försvagats till följd av de senaste årens överproduktion av koppar. För att undvika ett alltför stort utflöde av koppar skär de ledande producenterna ned sin produktion med ca 10 procent. Detta visade sig dock ej räcka till för att hålla tillgången och efterfrågan i balans. Producenterna gick då även in för att genom köp av koppar på Londonbörsen eliminera de dagliga utbudsoverskotten. Därigenom förhindrades att dessa tryckte priset.

Världsproduktionen av koppar blev under 1962 i stort sett oförändrad, omkring 4,2 miljoner ton, trots en fortsatt utbyggnad av produktionskapaciteten. Detta berodde främst på de frivilliga produktionsinskränkningarna. Men också strejker, huvudsakligen i Chile och Rhodesia, bidrog till att hålla produktionen nere. Sammanlagt beräknas strejkerna ha medfört ett pro-

duktionsbortfall av ca 80 000 ton. Trots det spända läget i Kongo förekom där inga varaktiga avbrott i produktionen.

Förbrukningen av koppar ökade i USA men gick ned kraftigt i Europa beroende på den konjunkturavmattning som ägde rum här under första halvåret. Totalt sett blev världskonsumtionen av koppar något lägre än under 1961.

Lagerstatistiken ger en god bild av hur förhållandet mellan produktion och leveranser utvecklades. Kopparproducenternas lager uppgick vid årets början till 375 000 ton. Efter att ha stigit till 460 000 ton i oktober sjönk lagren till 435 000 ton vid slutet av året.

Det kan väntas att kopparförbrukningen under 1963 skall återta sin normalt stigande tendens. Även i gynnsammaste fall kommer produktionskapaciteten dock inte att kunna fyllas ut. Därför blir det nödvändigt för producenterna att fortsätta sitt stöd, om den stabila prisnivån skall kunna bibehållas.

Bly och zink

Den nedåtgående trenden för bly- och zinkpriserna fortsatte under 1962. Londonnoteringen för bly låg vid årets början på £61. I augusti hade den sjunkit till £50, den lägsta efter kriget. Under årets sista månader steg noteringen åter och låg vid årsskiftet på £55.

Zinknoteringen visade en liknande utveckling. Från £72 i början av året sjönk den ned till £63 i augusti och steg sedan till £66.

Blypriset försämring stod i stark kontrast till den förbättring av världsbalansen mellan tillförsel och förbrukning som ägde rum. Enligt bly- och zinkstudiegruppens beräkningar understeg tillförseln förbrukningen med ca 105 000 ton. Detta kan jämföras med ett tillförselöverskott på ca 100 000 ton 1961. Ingen gång tidigare

under 1950- och 1960-talen har blyförbrukning överstigit tillförseln.

Förbättringen i blybalansen berodde främst på att konsumtionen ökade med hela 5 procent, vilket var betydligt mer än för koppar och zink. Samtidigt hölls produktionen tillbaka i vissa länder på grund av den överenskommen om frivillig produktionsinskränkning som träffats inom studiegruppen och till vilken Bolidenbolaget för Sveriges del bidragit med 6 000 ton under vardera åren 1961 och 1962. En annan väsentlig faktor var att blyexporten från Sovjet till Västeuropa minskade.

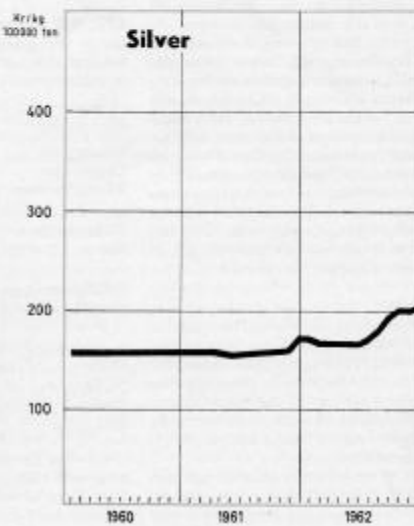
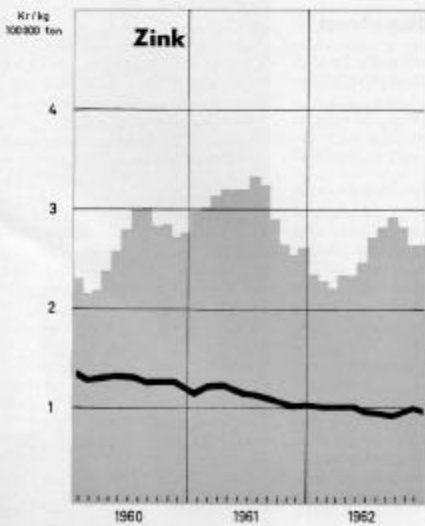
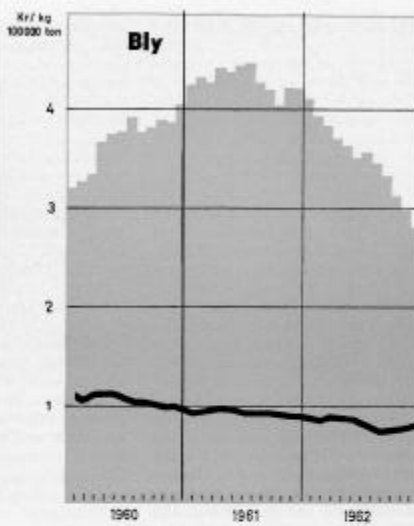
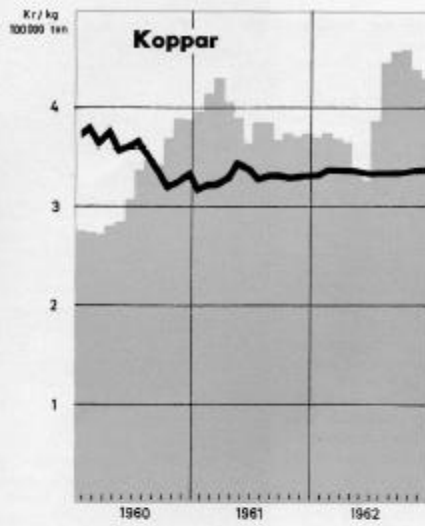
Totalt blev blyproduktionen utanför Öststaterna 2,28 milj ton vilket var 80 000 ton lägre än året före. Undersökare i tillförseln återspeglades i producenternas lager. För första gången på många år kunde en kraftig nedgång noteras i det att lagren minskade från 425 000 ton till 280 000 ton.

Att blypriset sjönk trots att det statistiska läget ljusnade får anses huvudsakligen bero på att lagren hos producenterna fortfarande var stora. Ett meddelande från amerikanska regeringen att man inte längre ansåg sig behöva hålla kvar mer än en mindre del av sina strategiska lager på drygt 1 milj ton vardera av bly och zink skapade en viss osäkerhet, som bidrog till att försvaga priserna.

För zink visar statistiken inte samma gynnsamma tendens som för bly. Världsproduktionen utanför Öststaterna steg med 90 000 ton till 2,65 milj ton samtidigt som förbrukningen gick upp med 50 000 ton. Producentlagren var vid årets början och slut ca 260 000 ton.

Vid bly- och zinkstudiegruppens andra möte för året i oktober kunde enighet inte uppnås om fortsatta frivilliga produktionsinskränkingar. Detta innebär att man måste räkna

Diagrammen på koppar, bly och zink visar produktionsläget i världen (blåa linjer) samt priserna på Londonbörsen. Silverdiagrammet visar endast Londonnoteringen under 1962.

Diagrammen på koppar, bly och zink visar produktionen i världen (färgade fältet) samt priserna på Londonbörsen. Silverdiagrammet visar endast Londonnoteringen under 1962.

med en återgång till full produktion av både bly och zink. I sin prognos för 1963 förutsätter emellertid studiegruppen endast ett obetydligt överskott av bly, då man räknar med att konsumtionen skall fortsätta gå upp. Zinkproduktionen tenderar alltjämt att överstiga förbrukningen, varför zinköverskottet kan komma att växa ytterligare.

En faktor som förenärvarande skapar oro på marknaden är ovissheten om hur förhandlingarna mellan EEC och utomstående länder i Europa kommer att avlöpa. I diskussionerna intar bly och zink en framträdande plats. EEC:s tullpolitik för dessa metaller kan åstadkomma svårigheter. Förslag föreligger att EEC:s yttre sluttull för bly och zinkmetall, vilken enligt Kommitteet skulle införas först 1970, skall tillämpas omgående. Denna tull som uppgår till 68 kr per ton metall kan genom att tillförsela till EEC av bly och zinkliker förbli tullfria komma att medföra en allvarlig försämring av räntabiliteten hos de hyttor utanför EEC vilka i enlighet med vår egen blyhytta saknar tullskydd.

För att söka finna en lösning på blyets och zinkens marknadsproblem utreder studiegruppen för närvarande förutsättningarna för ett internationellt råvaruavtal mellan medlemsländernas regeringar. Från svensk sida har i detta sammanhang deklarerats, att idén om ett sådant avtal kan accepteras endast under förutsättning att handelshindren först elimineras. Enligt vår uppfattning utgör de i många länder existerande importrestriktionerna och statliga subventionerna till gruvindustrin de egentliga orsakerna till det svaga läget för bly och zink.

Silver

Förbrukningen av silver i världen har under de sista fem åren stigit med närmare 20 procent och nådde under 1962 upp till 11 000 ton. Expansion har främst ägt rum på den industriella sidan, vilken i dag står för ca hälften av förbrukningen. Andra hälften går till mynttillverkning.

Då produktionen under de sista åren ej på långt när ökat i samma takt som förbrukningen, har det efterhand upp-

kommit ett stort underskott i tillförseln. För att täcka den inhemska industriens behov har den amerikanska regeringen tidigare sålt silver från sina skattkamarlager och därigenom lyckats hålla priset stabilt kring 155 kr per kg.

Den 1 november 1961 beslöt emellertid den amerikanska regeringen att denna försäljning skulle upphöra. Meddelandet härom orsakade att silverpriset omedelbart gick upp och i början av 1962 var noteringen i London 172 kr. Under första halvåret låg priset relativt stilla men fortsatte sedan att tsga för att vid årets slut ha nått upp till 202 kr.

Det högre priset kan väntas stimulera till ökad produktionen och ökade utbud, framför allt från de större leverantörerna Mexiko och Kina. På grund av osäkerheten i tillförseln kan man räkna med att den fasta prisen- densen kommer att fortsätta under 1963.

Magnus Blomkvist

Ökad rörelsevinst

Bolidenbolaget redovisar för år 1962 en nettovinst om 15,3 milj. kr (14,3).

Nettovinsten har framkommit på följande sätt:

Rörelsevinst	49,6
Utdelningar	1,1
Ränteinkomster	2,5
	S:a
	53,2
Ränteutgifter	2,8
Skatter	10,4
	S:a
	40,0
Realisationsvinster å värdepapper	5,2
	S:a
	45,2
Avskrivningar, ordinära	20,8
Nedskrivning av värdepapper	—
Nedskrivning av varulagret	9,1
Diverse avsättningar	—
Nettovinst	15,3

Styrelsen föreslår oförändrad utdelning med 10 kr per aktie. Av årets vinst föres 5,2 milj. kr i ny räkning. Stämman den 5 juni.

KRISTINEBERGSGRUVAN

skall djupundersökas

Efter ett par och tjugio års malmbrytning i Kristinebergsgruvan har man nu nått så långt att det är dags att se efter vad som finns på djupet. Den nuvarande lägsta nivån ligger på 490 meter. En djupundersökning startade för kort tid sedan och den kommer troligen att pågå i ungefär tre år.

Schaktet för djupundersökningen som skall sänkas av GZ — avdelningen för speciella bergsarbeten i Boliden — blir 330 meter djupt och kommer, om allt går efter beräkningarna, att avslutas på 820 meters nivå. Kristineberg blir därigenom Bolidenbolagets näst Renström djupaste gruva. I schaktsänkningen kommer en del nya metoder att prövas, bland annat en helt ny automatisk tunnträsningsanordning som har konstruerats inom bolaget.

Det är inte uteslutet att Bolidenbolaget så småningom kan komma att få ytterligare en "djup" gruva. Om allt går som man har tänkt sig i Kristineberg kommer nämligen gruvan där att inom en inte alltför avlägsen framtid vara vår näst djupaste. Efter ett års förberedande arbeten har en djupundersökning under 490 meters nivå nu satts i gång. Under förutsättning att malmen följer med mot djupet kommer ett undersökningsschakt att sänkas till 820 meters djup, det vill säga endast 65 meter från Renströmsgruvans "rekord". Om sedan ortdrivningarna in i malmen och borrhningarna därifrån ger goda resultat kommer det nuvarande centralschaktet att sänkas till 790 meters nivå. En ny kross- och skipstation installeras där efter i centralschaktet och transportorter drivs från undersöknings- till centralschaktet. Schaktsänkningen och ortdrivningen kommer att ta ungefär tre år att genomföra, tillredningarna för brytning ytterligare tre år. Från den dag de förberedande arbetena sattes i gång fram till den dag då de nya

nivåerna kan ge malm kommer det alltså att ha gått sju år.

— Det är i första hand A-malmen — men på ett senare stadium även B-malmerna — som skall undersökas, berättar bergsingenjör Gunnar Alm-gren för Smältdegelns medarbetare. Genom tidigare undersökningar vet vi att A-malmen fortsätter nedåt och att den på 490 meters djup har en viss kvarstående area. Vi har därifrån genomtvärat den med fem diamantborrhål. B-malmen har vi gått igenom med fyra diamantborrhål. Någon brytning förekommer inte på 490 meters djup, den är koncentrerad till nivåerna ovanför 410 meter. Att utan kompletterande tillredningar börja bryta där emellan skulle också betyda stora svårigheter. Utfrakts- och uppfordringskapaciteten från 490 meter är alltför dålig och dessutom ligger krossen strax under 410 meter. Att flytta kross- och skipstationerna innan man vet tillräckligt mycket om malmen djupare ner vore därför inte rationellt.

Inga stegvägar men reservhiss

De förberedande arbetena för djupundersökningen pågick hela förra året. I februari i år började en maskin för långhålsborrning att monteras upp på 490 meters nivå. Man skall försöka driva den första delen av undersökningsschaktet med femton meter långa borrhål, som sedan skjuts i etapper.

Hela undersökningsschaktet beräknas bli 330 meter djupt. Det kommer att sänkas vid sidan av malmen och få en diameter på 4,6 meter. I motsats till vad som är vanligt kommer det inte att utrustas med stegvägar förrän det är färdigt utan i stället med en benzinmotor driven reservhiss.

Schaktsänkningen kommer enligt beräkningarna att ta ungefär ett och ett halvt år att genomföra. Efterhand som schaktet sänks görs nivåpåhugg på var femtionde meter. När schaktsänkarna har gjort sitt övertar Kristine-

bergsgruvans egna gruvarbetare jobbet, som i första hand kommer att bestå av ortdrivningar in till A-malmen på 590 och 690 meters nivåer. Från dessa orter skall sedan de mera noggranna diamantborrningarna ske. Vid årsskiftet 1965/1966 räknar man med att djupundersökningen — med undantag för förlängningen av centralschaktet — skall vara avslutad.

Premiär för ny tömningsanordning

Vid tidigare gruv- och djupundersökningar i vårt företag har vi ofta introducerat nya arbetsmetoder. Inte heller djupundersökningen i Kristineberg kommer att sakna sådana inslag. Den motordrivna hiss som skall ersätta stegvägarna är en av nyheterna och ny borrhögga och borerutrustning ytterligare en annan.

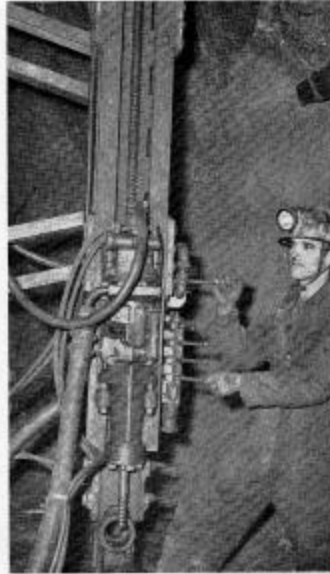
Den stora nyheten är dock en tunn-tömningsanordning på 450 meters nivå som skall vara i drift under schaktsänkningen och undersökningen. Den är en helt ny automatisk konstruktion som har utarbetats inom bolaget. Den kommer att fungera så här:

Mellan undersökningsschaktet och ett parallellt gående störtchakt för malmen finns en bergficka. I denna löper en ränna på ett spår. När tunnan kommer upp ur schaktet med sin last, bromsas den in av en brytare och stan-

nar. Rännan skjuts då automatiskt in under tunnan och griper med ett "nyckelhål" tag i ett klot som i en kedja hänger ned från tunnans botten. Utan avbrott fortsätter rännan sin rörelse ytterligare ett stycke snett uppåt och åstadkommer då att tunnan stöjper sin last i rännan. Genom denna rutschar malmen ner i störtchaktet till en tapp på 490 meters nivå, där den lastas och transporteras ut. Efter tömningen återgår rännan till utgångsläget och tunnan fortsätter ned i schaktet. Man väntar sig att denna tömningsanordning skall vara effektivare och säkrare än tidigare system.

Crydeman-aggregatet, som har använts vid lastningen i det nu färdiga schaktet i Näsliden och som Smältdegen tidigare utförligt berättat om, gav goda erfarenheter och kommer nu att i kompletterat skick prövas vid djupundersökningen i Kristinebergsgruvan. Den åtta meter höga, smala korgen, där cylindrar och manöverspårer var placerade, kommer att försvinna och ersättas med en brygga som täcker hela schaktarean. Den i alla riktningar rörliga lastarmen placeras på bryggans undersida och manövreras uppifrån. Bryggan betraktas ännu som ett experiment, men man tror att den skall ha många fördelar framför den tidigare konstruktionen.

Ingenjör David Watkins och Hans Nykvist monterar triangeln för ett borrhögga. Härifrån skall sedan det drygt 200 meter djupa undersökningsschaktet sänkas.

Tage Johansson vid det borrhögga med vars hjälp de första lasten manövreras i undersökningsschaktet i Kristineberg skall drivas.

En ny isare bolaget konstruerad tömningsanordning skall tas i bruk vid undersökningen i Kristineberg. På bilden operatören Roy Westerlund vid operatörsbordet.

